

הרב אברהם ד. שלם

*

ספר

קהלת

עם פירוט

נאות דש"א

זֶה הַשַּׁעַר לְהַצְדִּיקִים יָבֹאוּ בּוֹ

ס פ ר

ק ה ל ת

ע ס פ י ר ו ש

נ א ו ת ד ש ״ א

מלוקט מפרשנות חז"ל ומדרשים, מספרי התלמוד
מהזהר הקדוש, ר"ס גאון, רש"י, רא"א עזרא, רמב"ם,
רמב"ן, ר' בחיי ודברי גדולי ישראל לדורותם

ממני דך ונכלם בוטח בחסדי אל עולם
עבד נרצע לקונו ומייחל ישועתו
אברהם הי"ו בן לא"א דוד ז"ל שלם

פעה"ק ירושלים הבנויה

ה'תשס"ד

פ ת י ח ה

שלמה המלך עליו השלום חיבר ספר קהלת למען ישים האדם אל לבו כי העולם (הזה) הבל הבליים ועיקר מציאות האדם ובריאתו לעבודת הבורא יתעלה. כוונה זו הודיע לנו בפתיחת הספר ובחתימתו. פתח ואמר: הבל הבליים אמר קהלת, הבל הבליים הכל הבל. אמרו רבותינו זכרונם לברכה. אילו דברים אלו אמר אדם שמשך ימי חייו עבד ועמל והשתכר פרוטות, זה בסוף ימיו היה מחשיב הכל להבל. אבל שלמה שנכתב עליו: ויתן המלך את הכסף בירושלים כאבנים (מלכים א' פרק י" כ"ז), לו נאה והוא יכל לומר כי העולם הבל הבליים. וסיים ספרו ואמר: סוף דבר הכל נשמע את האלהים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם. מי שחננו השם יתברך דעה, ישיב אל לבו כי ה' ית' שלחו בעולם הזה לשמור משמרתו ותורתו וחוקותיו ומצוותיו, ולא יפקח עיניו זולתי לעשות שליחותו. לקץ הימים אם עשה וקיים שליחותו באמונה ישוב למחיצתו ובא ברירה ושמחת עולם על ראשו כדברי שלמה שאמר: להיות בה' מבטחך... להודיעך קושט אמרי אמת להשיב אמרים אמת לשולחך (משלי כ"ב: יט).

ומן הדברים שאדם חייב לזכור בעבורם יום המות, כדי שלא תרפינה ידיו בעבודת ה' יתברך, לעמול בתורה, ולהתבונן ביראת ה'. לתקן מידות נפשו ולהשיג מעלות היראה והאהבה. לחשוב איך יגדיל ויאדיר קיום המצוות להיות לנפשו סגולה ואוצר כענין שנאמר: "חכם לב יקח מצות" ידע ויזכור שהימים והחיים קצרים והמלאכה מרובה ובעל הבית דוחק. לכן אמרו רז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא. ויפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה. שיבח חיי העולם הזה לענין התשובה ופעולת המצוה והשגת מעלות הנפש, והוא הבטחון לאשר יחובר אל החיים. כי האדם הפחות (שאינו חכם) בעודו בחיים יכול להוסיף מעלות בנפשו מה שלא יוכל לעשות כן החכם והצדיק המת. ובמקום אחר ביזה וגינה העולם הזה לענין השגת תענוגיו וכבודו ואמר: מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמול תחת השמש. כי לו חכמו להבין לאחריתם

**כִּי מִי אֲשֶׁר יִבְחַר (יִחְבַּר) אֶל כָּל הַחַיִּים יֵשׁ בְּטַחֲוֹן כִּי לְכָלֵב חִי הוּא
טוֹב מִן הָאָרִיָּה הַמֵּת:**

מי יוכל להיות בטוח בחייו? רק מי שהוא מחובר אל כל החיים. אם אדם מצרף נשמתו, מקדש מעשיו ומטהר רעיוניו, הוא הראוי להתחבר אל מקור החיים, שהוא אלהים חיים ומלך עולם (ירמיהו י"ז: ט). וכן אומר דוד בתהילותיו: כי עמך מקור חיים (תהילים ל"ו: ט). מי שבדקה נפשו באור החיים זה יחיה בעולם הזה ובחיי הנצח לעולם הבא. כך הבטיחנו הפסוק שאמר: ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים כולכם היום (דברים ד': ז). מילת חיים בפסוק זה נסמכת לפנייה ולאחריה. אלהים חיים, וחיים כולכם. כי זולת זה לא ייקרא חיים גם אם יאכל ויתנוועע. שרשעים בחייהם קרויים מתים, לצד שמקורם מקור המוות. באמרו כולכם, נתכוון לכלל ולפרט (פירוש אור החיים על פסוק זה בדברים). אמר רבי יוחנן: המילה יחובר כתובה יבחר. אל כל החיים יש בטחון שכל זמן שאדם חי, יש לו תקווה. מת, אבדה תקוותו (ירושלמי ברכות פ"ט: א). ובתוספתא הגירסא: אפילו יהיה מי שיהיה, אם יחובר אל ה' וישוב אליו, אפילו אותם שפשטו ידיהם בבית המקדש. כלומר, אין כל מניעה לשוב אל ה' וירפאהו. כך אמרו רבותינו: גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד. כל זמן שאדם חי אפילו ברגע האחרון, עד דכדוכה של נפש, אם עשה תשובה, התחרט על פשעיו ובלב נשבר ונדכא הביע רצונו לשוב אל אלהיו, הקב"ה מקבל אותו ומוחל לו. (ראה להלן דברינו על פסוק י').

כִּי לְכָלֵב חִי הוּא טוֹב מִן הָאָרִיָּה הַמֵּת. בוא וראה, הקב"ה מזהיר לבני העולם ואמר: ובחרת בחיים למען תחיה. חיים אלו הם חיי הנצח בעולם הבא. ואילו הרשעים מחוסרי אמונה מה הם אומרים, כי מי אשר יבחר אל כל החיים יש בטחון. שאע"פ שיבחר אדם בעולם ההוא כמו שאומר, אינו כלום כי מסורת זו בידינו, אל כל החיים יש בטחון, דהיינו החיים בעולם הזה. ומסורת זו בידיהם כי כלב חי הוא טוב מן הארי המת, ואיך יהיו לנו חיים בעולם ההוא? ועל כן זה רע ודאי שלא ידורו במלך העליון ולא יהיה להם חלק בו. (זהר שלח לך דף קנ"ח ע"א). פירש ה"מקדש מלך": רשעים מאמינים רק בחיי העולם הזה. מוטב לחיות בעולם הזה ככלב מאשר להיות ארי מת ומצפה לעולם הבא.